

Vår saksbehandler: Knut Maarud
Direkte tlf: 23 30 13 19
E-post: knut.maarud@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato: 30.04.2010
Deres dato: 07.01.2010

Vår referanse: 2010/1288
Deres referanse: 2006/04186

Kunnskapsdepartementet, Opplæringsavdelingen
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Uttalelse fra Faglig råd for elektrofag - EQF - høring, forslag til læringsutbyttebeskrivelser for fag- og yrkeskompetanse

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet datert 07.01.10. I brevet inviteres det til høring av forslag til læringsutbyttebeskrivelser (deskriptorer) for fag- og yrkeskompetanse og innpassing av fag- og yrkeskompetanse i et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

Faglig råd for elektrofag (FRE) behandlet hørings-saken i møte 7. april 2010. Etter en høringsrunde blant rådets medlemmer, avgir et flertall av rådets medlemmer (arbeidstakerrepresentantene og representantene for utdanningsmyndighetene) følgende høringsuttalelse:

“Vedtak:

1. Nivåplassering

Det faglige rådet har vurdert lærefagene mot EQF sine nivåbeskrivelser av kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Rådets medlemmer har ulik vurdering som grunnlag for nivåplasseringen av elektrofagene og vil foreløpig ikke ta stilling til på hvilke(t) nivå elektrofagene skal plasseres på. Vi viser her til eventuelle høringsuttalelser fra de organisasjonene som er representerte i FRE.

2. Læringsutbyttebeskrivelser

Rådet ser at det vil være vanskelig å komme fram til felles læringsutbyttebeskrivelser når disse skal dekke over 180 lærefag som medlemmer av rådet mener kan ligge på ulike nivåer innen EQF. Rådet vil derfor ikke anbefale å utvikle felles læringsutbyttebeskrivelser for fag- og yrkesopplæring.”

Arbeidsgiverrepresentantene fremmet umiddelbart før høringsfristen et eget forslag til vedtak, som er gjengitt senere i dette høringssvaret.

Begrunnelser og refleksjoner, som rådets flertall stiller seg bak, ble gitt i et notat framlagt på møtet. Dette gjengis her:

Innledning

Faglig råd for elektrofag erkjenner at EQF blir en realitet i henhold til, Europaparlamentets og Rådets henstilling av 23. april 2008, om etablering av den europeiske kvalifikasjonsrammeverket for kvalifikasjoner for livslang læring (2008/C 111/01). FRE forutsetter at prinsippene som ligger til grunn i denne henstillingen følges opp.

Høringsbrevet har stor fokus på de formelle utdanningsstrukturene og i liten grad på forutsetningene om godkjenning og innplassering av uformell kompetanse. Vi vil derfor peke spesielt på henstillingens punkt 12:

Utdrag fra Henstillingen om EQF:

(12) "Formålet med denne henstilling er at etablere en fælles referenceramme, der skal fungere som konverteringsredskab mellem forskellige kvalifikationssystemer og deres niveauer, uanset om det drejer sig om almen og videregående uddannelse eller erhvervsuddannelse. Dette vil forbedre gennemsigtigheden, sammenligneligheden og overførbarheten af borgernes kvalifikationsbeviser udstedt i overensstemmelse med praksis i de forskellige medlemsstater. Ethvert kvalifikationsniveau bør i princippet kunne opnås gennem forskellige uddannelses- og karriereforløb. Den europæiske referenceramme for kvalifikationer bør endvidere gøre det muligt for internationale sektororganisationer at etablere henvisninger mellem deres kvalifikationssystemer og et fælles europæisk referencepunkt og således vise, hvordan de internationale sektorbestemte kvalifikationer forholder sig til de nationale kvalifikationssystemer. Denne henstilling bidrager således til de overordnede målsætninger om fremme af livslang læring og forbedring af beskæftigelsesevnen, mobiliteten og den sociale integration af arbejdstagere og studerende. Gennemsigtige kvalitetssikringsprinsipper og udveksling af oplysninger vil fremme dens gennemførelse, idet dette bidrager til at opbygge gensidig tillid."

Vi har fulgt med i prosessen rundt EQF nasjonalt og internasjonalt. Tilnærmingen i de forskjellige landene er ulik. Det samme gjelder involveringen av ulike parter i samfunnslivet. Den norske prosessen har etter FREs vurdering vært for fragmentert, og involveringen av arbeidslivets parter har i hovedsak vært fraværende. FRE etterlyser en sterkere politisk forankringsprosess. Slik vi ser det, hadde departementet stått seg på en åpen og bred høringsprosess til organisasjonene som representerer de ulike brukersidene.

Det er lite sammenheng mellom høringen og det forutgående arbeidet i arbeidsgruppen som ble nedsatt av Utdanningsdirektoratet på et tidligere stadium i prosessen. I høringsbrevet kan vi få inntrykk av at det skal

etableres et kvalifikasjonsrammeverk, kanskje også et nasjonalt rammeverk, men uten at dette har vært et offisielt tema tidligere i prosessen. Læringsutbyttebeskrivelsene som omfattes av denne høringen, er ikke utarbeidet under disse forutsetninger. Arbeidsgruppens forslag var tenkt som et analyseverktøy for å vurdere sluttkompetansen av et fag med tanke på nivåinnplassering på den enkelte fags premisser i EQF.

FRE ser at det er ressurskrevende å nullstille hele prosessen og begynne på nytt. Etter vår vurdering er det likevel viktig for å skaffe legitimitet til innføringen av EQF, at departementet tar seg tid til en overordnet diskusjon om vi skal ha et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR), og hva i så fall hensikten skal være. Dette mener vi er nødvendig for å få en bredere tilslutning til arbeidet.

Vi vil likevel svare på spørsmålene i høringsbrevet ut fra ovennevnte forutsetninger.

Tema 1: Problemstillinger knyttet til livslang læring og mobilitet:

- Departementet ønsker særlig høringsinstansenes synspunkter på om rammeverket kan styrke mobilitet fremme livslang læring for alle?

Skal dette bli en suksess, må brukerne oppleve at dette har verdi for dem. . . Videre, skal EQF gi grunnlag for økt mobilitet, må det tilrettelegges for sektorvist samarbeid over landegrensene. Arbeidsmobilitet har stor betydning for norsk arbeids- og samfunnsliv. Læringsmobilitet er viktig i dette perspektivet. Slik dette fremstår i høringsdokumentene, er det imidlertid en rekke spørsmål som er uklare. Hvordan skal EQF omfatte livslang læring som ofte foregår utenom det offentlige utdanningssystemet eller i kombinerte løsninger mellom offentlig og privat sektor? En beslektet problemstilling er, hvordan realkompetansevurdering skal integreres slik at EQF fremmer livslang læring. Hvis dette ikke integreres i et nasjonalt rammeverk, vil det i praksis si at de uten formell utdanning ikke kan nyttiggjøre seg fordelene med EQF/NKR. Eksempler på utdanninger som faller utenom systemet slik det er foreslått, er etatsopplæringer, mesterbrev (som ligger under Nærings- og handelsdepartementet eller flytekniker som bygger på fagbrev som flymekaniker (som ligger under Luftfartstilsynet). For flyfagene vil for eksempel EQF-beskrivelse uten de europeiske fastsatte sertifiseringskravene, være verdiløs, og dermed heller ikke gagne mobiliteten.

- Kan høringsinstansene peke på evt. hinder i det norske utdanningssystemet for mobilitet og livslang læring?

Norske fagarbeidere er kjennetegnet ved selvstendighet og ansvar for egen og andres læring og arbeidsutførelse. Dette er en stor styrke ved norsk fagopplæring, men er ikke formalisert. Norske læreplaner innen fag og yrkesopplæring har imidlertid i liten grad beskrivelser av selvstendighet og ansvar. Ved innføring av EQF uten å ta hensyn til dette, vil den norske

fagarbeideren kunne bli undervurdert og dermed mindre attraktiv i et internasjonalt arbeidsliv.

Det norske systemet for realkompetansevurdering og godkjenning av ikke formell kompetanse, har åpenbare svakheter som vil bli forsterket ved innføringen av EQF. Mangelen på kvalitetssikring, dokumentasjon og gjennomsiktighet er også åpenbare. Mobiliteten på tvers av landegrenser vil sannsynligvis øke i årene som kommer. Verktøy som godkjenner og anerkjenner kvalifikasjoner på tvers av landegrenser vil bli stadig viktigere. Det er derfor viktig at slike verktøy ivaretar livslang læring med de tilleggskvalifikasjoner som utøveren har ervervet seg. Sammenhengen mellom EQF og livslang læring framstår følgelig som noe uklar.

Tema 2: Problemstillinger vedr. læringsutbyttebeskrivelser

- De foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene skal kommunisere godt, bidra til god balanse og sammenheng med rammeverket for høyere utdanning og være en overordnet beskrivelse av fag- og yrkeskompetanse. Departementet ber om at høringsinstansene særlig vurderer de foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene fra direktoratet, se direktoratets forslag side 9. Departementet ber også høringsinstansene foreslå om og evt. hvordan læringsutbytte kan beskrives på en mer overordnet måte.

Utdypingen av dette spørsmålet inneholder nye forutsetninger som ikke var til stede da arbeidsgruppen utviklet sine forslag til deskriptorer. Departementets beskrivelser av kvalifikasjonsrammeverket har svakheter, den viktigste er at vi ikke kan se at det har et klart formål. Utdanningsdirektoratets arbeidsgruppe laget forslag til læringsutbyttebeskrivelser for fag- og yrkesopplæringen. Resultatet var tenkt som et analyseverktøy for å vurdere sluttkompetansen av et fag med tanke på nivåinnplassering på det enkelte fags premisser.

FRE har vanskelig for å forene kravene til anvendbarhet av EQF for brukerne, samtidig som læringsutbyttebeskrivelsen skal legges på et enda mer overordnet nivå.

Tema 3: Problemstillinger vedr. nivåplassering

- Departementet ber høringsinstansene vurdere og evt. foreslå hvordan læringsutbyttebeskrivelser kan formuleres for fag- og yrkeskompetanse og i tillegg foreslå hvilke kriterier som skal legges til grunn dersom enkelte lærefag/yrkeskompetanser skal plasseres på lavere eller høyere nivå enn nivå 4.

Slik vi forstår det vil et NKR komme som konsekvens av EQF, og at NKR vil bli etablert for bl.a. å gjøre oversettelsen fra norske læreplaner til EQF enklere. Prinsippene i EQF må derfor legges i bunn og eventuelt utdypes, som en tilpassing til det norske utdanningssystemet. FRE forstår teksten fra henstillingen slik at en fagarbeider gjennom sin karriere med

utdanning og praksis, skal kunne innplasseres på et høyere nivå når vedkommende oppnår tilstrekkelig kompetanse. Designet på analyseverktøyet eller NKR, må følgelig ivareta en slik hensikt. Dette kommer ikke tilstrekkelig klart fram i høringsdokumentet.

FRE erkjenner at rådets tenkning rundt EQF går lenger enn hva departementet har gjort i høringsbrevet. Vi forstår igjen det som en konsekvens av den fragmentariske tilnærmingen til departementet som ikke har tatt hensyn til arbeidslivets behov.

- Dersom fag- og yrkeskompetanse i videregående opplæring skal plasseres på samme nivå, kan det da brukes indikatorer som viser evt. forskjeller i omfang for fag- og yrkeskompetanser? Kan dette gjøres ved at ECVET innføres som verktøy/målenhet for ovennevnte forskjeller? Departementet ønsker høringsinstansenes syn på dette.

Prinsippene i EQF forutsetter vurdering av det enkelte fags kompetanse og innplassering på den bakgrunnen. Å bruke ECVET-poeng som er input-basert, for nyansering, er ikke aktuelt da dette igjen bryter med prinsippet i EQF som skal være utbyttebasert.

FRE mener at det er partene i arbeidslivet som bør beslutte innplassering i nivå for fag- og yrkesopplæringen. Vår mening er at partene, som i sin tid utarbeidet kompetanseplattformene forut for læreplanverket etter Kunnskapsløftet, er de som har kompetanse til å foreta en slik innplassering. På denne måten kan kompetanseplattformene anses som en kompetansebestilling der partene har gitt utdanningssystemet i oppgave å omforme denne til læreplaner, og dernest til kompetente fagarbeidere. Mange av kompetansemålene i læreplanene har en overordnet ordlyd som gjør det vanskelig for en person uten faglig og bransjemessig kompetanse å vurdere vanskelighetsgraden på kompetansemålene sett i sammenheng med kravet til det arbeidet som faktisk utføres i faget/yrket.

Uttalelse fra arbeidsgiversiden

Rådets mindretall, arbeidsgiverrepresentantene fra Norsk Teknologi, Norsk Industri, Energi Norge og NHO luftfart har, umiddelbart før utløp av høringsfristen, fremmet et eget forslag til høringsuttalelse. Forslaget gjengis her:

“Vedtak:

3. Nivåplassering

Det faglige rådet har vurdert lærefagene mot EQF sine nivåbeskrivelser av kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Rådets medlemmer har ulik vurdering av nivåplasseringen av elektrofagene og har ikke kommet frem til enighet om hvilket nivå elektrofagene skal plasseres

på. Vi viser her til eventuelle høringsuttalelser fra de organisasjonene som er representerte i FRE.

4. Læringsutbyttebeskrivelser

Med bakgrunn i uenigheten om nivåplassering ser rådets medlemmer at det vil være vanskelig å komme fram til felles læringsutbyttebeskrivelser på bakgrunn av forslaget til beskrivelser som lå ved høringsbrevet. Vi er av den oppfatning at det kan være mer hensiktsmessig med et mer overordnet system.

Det faglige rådet ber Kunnskapsdepartementet vurdere anbefalingene i det videre arbeidet med EQF.

Med vennlig hilsen

Knut Maarud
sekretær, faglig råd for elektrofag

Matilda Burman Læreplanavdelingen